

Arhim. Siluan ANTOCI

FLORI DUHOVNICEȘTI ÎN PUSTIUL COMUNIST

II

Mărturisitori botoșăneni

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

TEOFAN

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA

2025

CUPRINS

Introducere	7
-------------------	---

Capitolul I. **PREOȚI DE MIR MĂRTURISITORI**

ÎN ȚINUTUL BOTOȘANILOR	13
1.1. Părintele Gheorghe FILIP	13
1.2. Părintele Gheorghe AIRIMIȚOAEI	24
1.3. Părintele Alexandru CORNEANU	26
1.4. Părintele Ilie IURĂCEANU	32
1.5. Părintele Gheorghe IONIȚĂ	44
1.6. Părintele Mircea VASILIU	50
1.7. Părintele Stelian TEODORESCU	52
1.8. Părintele Cristofor UNGUREANU.....	58
1.9. Părintele Traian LUCAN	63
1.10. Părintele Vasile AMĂLINEI	64
1.11. Părintele Nicolae AMĂLINEI	67
1.12. Părintele Emil PETROVICI	70
1.13. Părintele Petru CAPRĂ.....	71
1.14. Părintele Nicolae SIMION.....	74
1.15. Părintele Dumitru MOLDOVEANU	75
1.16. Părintele Dumitru GORAȘ	76
1.17. Părintele Ioan BUHĂCIUC	77
1.18. Alte scurte biografii de preoți mărturisitori din ținutul Botoșanilor	81

Capitolul II. CREDINCIOȘI MĂRTURISITORI

DIN ȚINUTUL BOTOȘANILOR	83
2.1. Dascălul Gheorghe DUBIȚ	83
2.2. Învățătorul Ștefan CIUBOTARIU	92
2.3. Profesorul Gheorghe COJOCARIU	99
2.4. Gheorghe ANGHELACHE	107
2.5. Emanoil BABII	113
2.6. Vasile BALANOVICI	118
2.7. Gheorghe CANTEMIR	126
2.8. Profesorul Alexandru CONSTANTINESCU	137
2.9. Dumitru „Petruț” GANEZ	143
2.10. Profesorul Eugen HILOTE	148
2.11. Învățătorul Alexandru HRIB	153
2.12. Dumitru HUȚANU	156
2.13. Vasile IORDĂCHESCU	160
2.14. Ioan MALUȘ	162
2.15. Vasile MALUȘ	167
2.16. Olimpiu SCUTELNICU	171
2.17. Constantin TEODORIU	176
2.18. Petru TUDOSE	180
2.19. Maria SIDOR	184
2.20. Maria IONESCU	193
 Bibliografie	 197

Introducere

Județul Botoșani este binecuvântat de Dumnezeu printr-o bogată moștenire a trecutului, cu bogății spirituale, culturale și istorice remarcabile, dar și cu o pleiadă de personalități și nume mari, care dau o strălucită valoare identității noastre românești. Situat la granița nordică a țării și fiind despărțit de Republica Moldova și Ucraina de râul Prut, Botoșaniul rămâne o zonă de o importanță deosebită pentru toți oamenii de cultură: teologi, istorici, arheologi, scriitori, pictori și muzicieni, care pot găsi pe aceste meleaguri adevărate izvoare nescapate de inspirație.

Pe lângă grija față de minunata zestre spirituală și culturală a județului Botoșani, avem datoria morală de a ne aminti și de cei care au stat la temelia acestui oraș, de preoți de mir și credincioși care au trăit și ne-au lăsat nouă, celor de astăzi, tezaurul credinței noastre ortodoxe, cultura și creația populară, plătite cu un preț atât de scump și despre care timpul nu ne vorbește atât de multe.

În perioada regimului comunist, Biserica Ortodoxă, fiind una dintre cele mai importante instituții ale popoului român, a fost ținută predilectă a Securității regimului de tristă amintire. Unul dintre obiectivele principale ale Securității a fost tocmai îngrădirea gândirii și libertății creștine, în care românul acelor vremuri de grele încercări avea o singură alinare sufletească, și anume Biserica și slujitorii ei. În această furtună ce se abătuse

asupra poporului român, atât de greu încercat de istorie, slujitorii și credincioșii Bisericii noastre ortodoxe s-au înrolat ca niște adevărați ostași ai lui Hristos într-o luptă dovedită a fi una de supraviețuire pentru a se păstra vie flacăra din candela credinței strămoșești și pentru a ne fi nouă pildă de adevărată mărturisire.

Grija principală a regimului comunist era aceea de a distruge aceste „*focare de rezistență*”, cum erau denumite mănăstirile și bisericile noastre, iar slujitorii și credincioșii „ostili regimului”, să fie supuși unor reperiuni și persecuții, care au mers chiar până la adevărate acte de martiriu. Printre monahii din ținutul Botoșanilor închiși la începutul perioadei comuniste se află și cetele monahale care au suferit ca urmare a Decretului 410, alături de care strălucesc ca niște făclii purtătoare de lumină și preoții de mir, urmați de evlavioșii enoriași arestați, anchetați și întemnițați pe nedrept. Pe cine dintre noi mai interesează astăzi aceste drame ale preoțimii noastre ortodoxe? Paginile vremii ne amintesc puține amănunte despre suferințele lor. Despre acestea, prin umile cuvinte, cu ajutorul lui Dumnezeu, am scris rândurile acestei cărți, care este de fapt continuarea volumului I al lucrării „Flori duhovnicești în pustiul comunist – Mărturisitori botoșăneni”, în care au fost prezentate biografiile a opt părinți monahi și a patru monahii. Cartea de față este alcătuită din două mari capitole. În capitolul I sunt prezentate biografiile a 17 preoți de mir, iar în capitolul II, cea a unui dascăl bisericesc și a 19 credincioși, bărbați și femei, care întregesc buchetul de flori duhovnicești din ținutul botoșanilor.

În capitolul al II-lea am amintit pe câțiva dintre frații noștri români de pe meleagurile botoșănene care au fost aruncați pe nedrept în închisorile comuniste deoarece au mărturisit dreapta credință ortodoxă și iubirea de neam, așa cum au fost povățuiți de vrednicii de pomenire slujitori ai Bisericii noastre, care, și ei, la rândul lor, au suferit prigoniri, devenind astfel pentru aceștia și pentru noi, cei de astăzi, pildă de credință puternică și dragoste de Dumnezeu.

Am încercat să prezint, pe cât posibil, drama cutremurătoare și Golgota suferințelor acestor fii duhovnicești ai Bisericii noastre, despre care conștiința ne îndeamnă să nu lăsăm în taină viața lor, ci să o scoatem la lumină spre a fi de folos și întărire atunci când timpul și împrejurările ne vor cere să le urmăm curajul duhovnicesc și credința.

Deținuții dreptcredincioși, iubitori de Biserică și de neam, au fost smulși din sânul familiilor din motive politice, fiind aruncați în lagăre și închisori, unii dintre aceștia având să nu se mai întoarcă niciodată acasă, ci să treacă la odihna cea veșnică în întunecimea și răceala celulei, în vreme ce alții aveau să fie eliberați după îndelungi ani de suferință și chin, doar de sufletul lor știute. Între cei condamnați la ani grei de închisoare s-au numărat și foarte mulți tineri. Dacă cei în vârstă puteau găsi mai ușor puterea de a înfrunta singurătatea și caznele de tot felul, tinerilor nevinovați le era cu mult mai greu să îndure aceste lucruri, deoarece tânărul se află în acea perioadă a vieții în care se nasc idealuri, speranțe și posibile realizări, toate acestea fiindu-le răpite și distruse de timpul pierdut, petrecut între pereții triști și reci ai închisorii.

Ne mirăm și ne cutremurăm de răbdarea acestora, cu care îndurau gerul, foamea, murdăria, chinurile trupești și boala. Toate acestea ar fi fost imposibil de răbdut, dacă nu ardea vie candela credinței și prezența lui Dumnezeu în sufletele și inimile lor. Urând cu toată puterea lor credința creștină, tortionarii închisorilor comuniste căutau să distrugă până și cea mai mică urmă de credință și demnitate din conștiința celui prigonit. În ciuda tuturor acestor acte de cruzime și lașitate, Mântuitorul Hristos a fost prezent în fiecare dintre celule, acolo unde deținuții comunicau în chip tainic, prin rugăciune și lacrimi, cu El, iar El, le-a dăruit bucuria duhovnicească despre care ei ne-au vorbit și pe care noi nu o putem percepe în profunzimea și taina ei. Biografiile acestor pătimitori ne ajută nouă, celor de azi și celor de mâine, să punem începutul cel bun pentru mărturisirea cea adevărată în aceste timpuri, când lipsesc adevărate modele pentru fii și fiicele neamului românesc. Cartea de față nu cuprinde întru totul ceea ce ei au pătimit în închisori sau ceea ce preoții au lucrat cu folos în „Via Domnului”; ea este un început pentru ca și alți iubitori ai mărturisitorilor din temnițele comuniste să adauge în viitor cuvinte și fapte pentru îmbogățirea acestor biografii.

Rugăciunile celor pomeniți aici să însoțească pe cei ce vor citi cartea de față, pe care îi rog să ierte ceea ce, fără voie, am greșit scriind aceste rânduri; ei să culeagă doar ceea ce este ziditor și folositor din aceasta și să păstreze în inima lor chipurile luminoase, învățăturile pline de folos duhovnicesc și viața mucenicească a părinților și fraților noștri amintiți aici, viață pe care au jertfit-o întru binele aproapelui și slava lui Dumnezeu.

Pe această cale aduc calde mulțumiri d-lui Dumitru Ignat, scriitor botoșănean, pentru dragostea, amabilitatea și căldura sufletească de care a dat dovadă atunci când a încuviințat ca o parte dintr-o lucrare a domniei sale, referitoare la suferințele botoșănenilor anticomuniști, să apară și în această carte.

Capitolul II

CREDINCIOȘI MĂRTURISITORI DIN ȚINUTUL BOTOȘANILOR

2.1. Dascălul Gheorghe DUBIȚ

Gheorghe Dubiț s-a născut la data de 24 decembrie 1923, în comuna Mileanca, din județul Botoșani, fiind fiu de țărani binecredincioși, pe nume Dumitru și Maria¹. În anul 1939 devine absolvent al Școlii de cântăreți bisericești din Iași². În anul 1943 își începe serviciul militar la Școala de subofițeri în rezervă nr. 2 din Botoșani, după

care, în toamna anului 1945, a fost repartizat în Vâlcea, în cadrul Regimentului nr. 2, cu gradul de sergent major³.

După încheierea serviciului militar, ocupă postul de cântăreț bisericesc în parohia Gârbeni, din jud. Botoșani. Experiența închisorilor comuniste începe să o trăiască încă din tinerețe, prima detenție fiind la vârsta de 25 de ani, vârsta la care orice tânăr are aspirații și planuri pentru viitor.

¹ Fișa matricolă penală a lui Gheorghe Dubiț.

² Diplomă de absolvire a Școlii de cântăreți bisericești din Iași, titular Gheorghe Dubiț.

³ Scrisoare de intenție întocmită de Gheorghe Dubiț către Mitropolia Moldovei.

Prima veste tragică, ce urma să schimbe total destinul lui Gheorghe Dubiț, a venit la 19 mai 1948, când Tribunalul Militar Iași, prin sentința nr. 281, îl condamnă la trei ani de închisoare corecțională pentru „favorizarea infractorului și deținere de publicații interzise” și pentru faptul că ar fi cântat „Cruce Sfântă părăsită”, o cântare religioasă, cunoscută de către fiecare creștin, după cum a mărturisit el însuși într-un interviu acordat către autor⁴. Firul evenimentelor din ziua arestării și cel din timpul detenției sale, după cum ne relatează dascălul Gheorghe, a decurs în felul următor:

„Eram la o înmormântare, la Havârna, când a venit jandarmul și m-a arestat. M-au dus din post în post, pe jos, până la comisariatul din Dorohoi. Acuzația era că dețineam publicații interzise, pe care eu nu le văzusem în viața mea. Ancheta se făcea la miezul nopții. Paznicul lovea ușa celei și zicea:

«Cutare, ieși la cercetări! Ce, nu-ți place Partidul?». Pe sală erau pregătite două capre de lemn, cu o scândură deasupra. Deținutul era legat de scândură, cu fața în jos, iar la comanda șefului curgeau loviturile, cu bastoane de cauciuc și bâte, până când strigătele de durere încetau și cel bătut leșina. Îți puneau ciorapii în gură, te udao cu apă rece și operațiunea se relua.

Eram toți o apă și-un pământ. Se făcea reeducare cu dânșii în acest fel, ca să poată să ne dezorienteze, să ne înfricoșeze pe noi. Ne scotea să vedem. Ne spuneau: «Uite ce pătesc! Așa o să fiți bătuți și voi dacă nu spuneți adevărul!» Care adevăr, că am cântat în biserică? Cânt și astăzi! În acest fel și în multe alte feluri ne-au torturat zile, săptămâni, luni, până la proces.

⁴ Decizia nr. 281/1948 a Tribunalului Militar Iași privind condamnarea la închisoare a dascălului Gheorghe Dubiț.

De mâncare nu primeam decât bostan, varză și ciorbă de șobolan. Șobolanii cădeau noaptea în cazane. Dimineăta, bucătarii, deținuți de drept comun, nu le mai spălau. Am avut ocazia să văd în mâncare lăbuțe, păr... Și era băiatul unui profesor, pe nume Ștefan, din Dorohoi, profesor de elită, iar Fănică, feciorului său condamnat, i s-a făcut rău și a vomat. Bietul băiat a murit în închisoare, apoi au murit și părinții lui de supărare. Procesul final nu a fost decât un fel de teatru; eu am fost condamnat la trei de închisoare corecțională.

De la Suceava ne-au dus la Aiud, iar acolo, după o triere, pe țărani i-au trimis la Gherla. La Gherla a stat cu noi în celulă, timp de șase luni, un deținut mut. Într-o zi, mutul i-a dat bucătarului cu gamela în cap, pentru că acesta îi dăduse un polonic numai pe jumătate plin, și a început să înjure. Așa l-am descoperit noi pe securistul informator, în zeghe de deținut, printre noi.

Și la Gherla se făcea reeducare, douăzeci-treizeci de deținuți erau culcați în curte, cu fața în jos, iar torționarii îi băteau și-i călcau în picioare până se plictiseau. La Penitenciarul din Gherla nu se putea niciodată mânca pe săturate. Asta se urmărea: moartea prin înfometare. Turtoiul și linteau mi-au distrus stomacul.

Ne scotea la măturat, la adunat frunzarul adus de vânt, hârtii și alte gunoaie. La bucătărie... acolo eram liberi, nu legați. Așa era viața închisorii! La Gherla am avut fericita ocazie să văd și eu pe unde au trecut cei trei mari corifei: Horia, Cloșca și Crișan, și pe acolo a trecut și Ghiță Dubiț. Îl vezi cum se mândrește, cum se laudă, că și el este un erou? Am trecut pe acolo, am văzut locul unde au fost izolați sau închiși, în turnul mănăstirii, sub poarta de intrare de la Gherla.

Era într-o celulă cu mine părintele Goraș și el tot timpul se ruga: «Doamne al puterilor, fii cu noi, că pe altul afară de Tine ajutor într-o necazuri nu avem! Doamne al puterilor, miluiește-ne pe noi!». Astfel ne rugam și noi după dânsul: «Doamne al puterilor, fii cu noi!»⁵.

La data de 18 iulie 1951, Gheorghe Dubiț este eliberat, dar, apoi, a fost urmărit de Securitate la orice pas⁶. După tragica experiență petrecută în închisorile de la Suceava, Aiud și Gherla, găsește puterea de a porni un nou drum în viață. Se căsătorește cu Elena, o tânără din satul Havârna, și, împreună, ridică o casă, apoi aduc pe lume patru copii. Dar necazurile vieții nu se opresc aici. Din relatările doamnei Elena Dubiț aflăm următoarele:

„De la locul nostru de casă au început toate necazurile! Oameni fără frică de Dumnezeu au provocat tot scandalul cu soțul meu, l-au amenințat, făcându-l reacționar și legionar și că-l vor aranja cum știu ei. Aceștia s-au aliat cu alte rude din partea lor și l-au dat pe mâna securității, făcând declarații mincinoase asupra lui. Toate acestea s-au întâmplat pentru că acest vecin voia să ia locul de casă al nostru, ca să se întindă peste tot. Mama soacră a intervenit, ne-a făcut acte și ne-a dat locul de casă, și de la acest teren au pornit toate... Apoi martorii l-au mai pârât că asculta postul de radio „Vocea Americii”. Într-o noapte au venit cei de la Securitate și mi-au răscolit toată casa și prin pod. Aveam atunci doi copii mici: unul de doi și celălalt de trei ani și jumătate. Au găsit o talangă în pod, au coborât-o jos și au început să

⁵ Inspectoratul de cultură a județului Botoșani, *Calvarul deținuților anticomuniști botoșăneni – Mărturii ale supraviețuitorilor consemnate de Dumitru Ignat*, Botoșani, Editura Caromi, 1997, pp. 83-84.

⁶ Fișă matricolă penală a lui Gheorghe Dubiț.

rădă că-i pistol; tot atunci l-au și arestat pe soțul meu”⁷.

Astfel în noaptea de 23 octombrie 1959, dascălul Gheorghe Dubiț este arestat astfel, după cum tot dascălul Gheorghe ne relatează: „În mijlocul nopții, cinci persoane mi-au forțat ușile casei. Patru erau plutonieri, al cincilea era sectoristul de la Darabani, locotenentul-major M. Mi-au întors casa pe dos, căutând arme și materiale subversive. Apoi m-au dus, pentru declarații, la Darabani. Până dimineață am ajuns, în cătușe, la închisoarea Botoșani pentru a fi anchetat. Aici, ca și la Aiud, caralii purtau ciupici de lână peste cizme, să nu li se audă pașii când veneau să se uite în celule, prin vizete”⁸.

Acasă la dascălul Gheorghe

⁷ Mărturia doamnei Elena Dubiț dată către autor la data de 16.03.2013.

⁸ Mărturia dascălului Gheorghe Dubiț acordată către autor la data de 16.03.2013